

392
MARCH
2016

ELECCIONS REGIONALS A ALEMANYA: L'augment de la pressió sobre Merkel i la fragmentació del panorama polític

Eckart Woertz, investigador sènior CIDOB

Les eleccions regionals alemanyes a Renània-Palatinat, Baden-Württemberg i Saxònia-Anhalt del passat diumenge han estat àmpliament considerades com una prova per a la política envers els refugiats de la cancellera Merkel, que ja dominava els debats abans de les eleccions. Com era d'esperar, Alternativa per a Alemanya (AfD) va aconseguir uns resultats impressionants i va entrar en els respectius parlaments regionals per primera vegada. Fundat fa només tres anys, el partit va virar cap a la dreta l'estiu passat quan es va expulsar el seu president fundador, Bernd Lucke, que havia defensat el conservadorisme fiscal i l'oposició als rescats comunitaris, però que, comparativament, tenia una visió més liberal respecte a la migració sempre que els migrants tinguessin una qualificació adequada. Amb l'inici de la crisi de refugiats, AfD s'ha anat transformant en un partit d'un sol tema que ha tractat de capitalitzar la por a l'arribada de més d'un milió d'immigrants el 2015.

La societat alemanya s'ha polaritzat progressivament respecte al tema dels refugiats. D'una banda, continua existint una corrent de solidaritat provinent dels que tracten d'ajudar els refugiats que arriben; de l'altra, els incendis provocats en els habitatges per als refugiats s'han disparat. Entre la població, l'aprensió cap a l'afluència de migrants ha crescut. Els incidents a l'estació de tren de Colònia la nit de Cap d'Any, quan un grup d'uns 1000 joves d'origen àrab i del nord d'Àfrica va abusar de varies dones i va assaltar nombrosos vianants, van fer créixer la preocupació sobre els reptes de la integració.

Merkel també s'ha trobat cada cop més aïllada a Europa. El repartiment de la càrrega prevista mitjançant una redistribució de 160.000 refugiats dins de la UE no funciona. Els països d'Europa de l'Est no han acollit un sol refugiats; Espanya, una lamentable xifra de 18 a finals del 2015. Suècia ha restablert els controls fronterers i Àustria ha seguit endavant amb el tancament de la ruta dels Balcans en coordinació amb els països d'Europa de l'Est. L'estratègia alternativa de Merkel ha estat impulsar un acord de la UE amb una Turquia cada vegada més autocràtica que faria servir el país com a guardià d'Europa: reducció dels fluxos de refugiats i re-acceptació dels refugiats rebutjats des de Grècia a canvi de diners, represa de les negociacions sobre l'adhesió i eliminació dels requisits de visat de la UE per als turcs. No obstant això, no està clar que l'acord entri en vigor donada l'àmplia oposició dins d'Europa i la desconfiança europea d'Ankara.

En aquest context, AfD va aconseguir un gran èxit, sobretot a Saxònia-Anhalt, on va obtenir el 24,2% dels vots. Es va convertir en el segon partit més votat després de la CDU, el partit conservador de Merkel, demostrant un cop més la prevalença de predisposicions xenòfobes a l'est d'Alemanya, on Dresden és la llar de les infames marxes patriotes europees contra la islamització d'occident. A Baden-Württemberg va aconseguir el 15,1% dels vots, superant els socialdemòcrates (SPD), que van veure reduït el seu percentatge de vots gairebé a la meitat fins al 12,7%. A Renània-Palatinat el seu èxit va ser lleugerament més moderat, amb un 12,6%, especialment entre els homes, els treballadors i els aturats, obtenint vots dels conservadors i dels antics votants d'esquerra per igual i atraient una gran quantitat d'exabstencionistes.

A mesura que AfD és rebutjada per la resta de partits, la formació de coalicions esdevé més difícil. La coalició governant Verds-SPD a Baden-Württemberg ha perdut la majoria en escons, com també ho ha fet la coalició CDU-SPD a Saxònia-Anhalt i la coalició SPD-Verds a Renània-Palatinat. A part d'AfD, els resultats dels partits individuals han estat molt desiguals en les diferents regions: els Verds van guanyar a Baden-Württemberg, però es van enfonsar a Renània-Palatinat i amb prou feines van superar la barrera del 5% Saxònia-Anhalt. L'SPD es va desplomar a Baden-Württemberg i Saxònia-Anhalt, però va aconseguir un lleuger augment a Renània Palatinat, on es va mantenir com el partit més fort. La CDU va tenir pèrdues massives a Baden-Württemberg i altres menys significatives a les altres dues regions.

La pèrdua més dolorosa per a la CDU va ser a Baden-Württemberg, una regió econòmicament poderosa on va governar sense interrupció des de 1953 fins al 2011, un mandat més llarg que el de Fidel Castro a Cuba. Entre 1972 i 1992 fins i tot governava amb majoria absoluta. Quan va perdre el poder en favor d'una coalició entre els Verds i l'SPD el 2011 va ser un xoc, però es va considerar temporal. No obstant això, ha passat justament el contrari; amb el 27% dels vots, la CDU va caure per sota dels Verds, que són ara el partit més votat amb un 30,3%, molt inusual per a un expartit marginal.

Tot això apunta a una major fragmentació del sistema de partits a Alemanya, on els grans "partits de les persones" (*Volksparteien*) han perdut el seu poder per atraure blocs cohesionats de votants. Les eleccions són cada vegada més volàtils i vinculades als canvis d'humor i a les personalitats més que als programes. Durant dècades de la seva història posterior a la guerra, Alemanya va tenir un panorama polític bipartidista que consistia en els dos *Volksparteien*, la CDU i l'SPD al centre-dreta i el centreesquerra, amb el liberal FDP com a clau de govern. Amb l'arribada dels Verds en la dècada de 1980 i l'Esquerra (Die Linke) en la dècada de 1990 això va canviar i va donar lloc a una dispersió de la base de suport de l'SPD, que ara és només una ombra del que va ser. Mentre que la CDU va ser més capaç de mantenir el seu estatus de *Volkspartei*, ara està subjecte a processos d'erosió similars als de l'SPD, perdent vots cap a AfD per la dreta i cap als Verds per l'esquerra.

El sistema de partits a Alemanya es veu abocat a una major fragmentació i la construcció de coalicions, a una major dificultat. AfD està preparada per establir-se més fermament en l'escena de partits a Alemanya. Ara està present en els parlaments regionals de 8 dels 16 *Länder*. Pot augmentar aquest percentatge encara més en les eleccions regionals a Mecklenburg-Pomerània Occidental, Baixa Saxònia i Berlín al setembre de 2016 i a la primavera de 2017 a Saarland, Schleswig-Holstein i Nord-Westfàlia, el *Land* més poblat d'Alemanya. La prova de foc real vindrà al setembre de 2017 durant les eleccions federals. Si AfD és capaç d'entrar al *Bundestag*, seria el primer cop des de la Segona Guerra Mundial: altres partits de dretes com el Republikaner, el NPD o el DVU han anat i vingut i, en ocasions, han aconseguit entrar en els parlaments regionals, però mai al *Bundestag*.

Les pèrdues substancials de la CDU probablement causaran un enrenou considerable dins de la CDU i Merkel s'haurà d'enfrontar a una pressió interna creixent. Les seves posicions en la crisi dels refugiats són més populars entre els votants dels Verds i de l'SPD que dins del seu propi partit. Una convulsió absoluta és menys probable. A part de la ministra de Defensa Ursula von der Leyen, no hi ha cap candidat alternatiu creïble a la vista i von der Leyen és coneguda per la seva lleialtat a Merkel i per no creuar la línia del partit.